

І.М. ПОГОРЕЛОВ, доц., НТУ «ХП»

А.В. САХНО, магістр, НТУ «ХП»

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ, ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

В статті розкрита сутність фінансового контролінгу, його мета, завдання та функції. Розглянуто особливості організації та доцільність впровадження системи фінансового контролінгу на українських підприємствах.

In article the essence of financial controlling, its purpose, a problem and functions is opened. It is considered features of the organisation and expediency of introduction of system of financial controlling at the Ukrainian enterprises.

Ключові слова: контролінг, фінансовий контролінг, ліквідність, аналіз, фінанси, планування, моніторинг, система збалансованих показників.

Вступ

З переходом української економіки до ринкових умов, ростом динамічності зовнішнього середовища, підприємства реального сектора української економіки зіткнулися з необхідністю впровадження нових методів і інструментів управління фінансами. Одним з таких інструментів у наш час є фінансовий контролінг, що інтегрує процеси обробки фінансової інформації, аналізу, планування та контролю фінансів підприємства.

Постановка завдання

Метою даної роботи є аналіз поняття, мети, завдання та функцій фінансового контролінгу, як системи управління фінансами підприємства з метою забезпечення його платоспроможності та ліквідності.

Методологія

Застосування системи контролінгу для потреб підприємств побудовано на підставі праць відомих західних та вітчизняних вчених-економістів, як Є. Майєр, Р. Манн, Д. Хан, А. Дайле, М.С. Пушкар, Л.О. Сухарєва, С.М. Петренко, Л.О. Коваленко, Л.М. Ремньова, О.О. Козакова, С.Г.Фалько.

Разом з тим, питання, пов'язані з розкриттям сутності, завдань і функцій фінансового контролінгу, особливостями організації системи фінансового контролінгу на підприємстві в сучасних умовах, не одержали достатнього дослідження в наукових публікаціях.

В цілому, можна зтверджувати, що існування безлічі підходів до сутності фінансового контролінгу свідчить про складність даного явища й про те, що фінансовий контролінг як система розвивається.

Результати дослідження

Узагальнення результатів аналізу концептуальних основ та підходів до сутності фінансового контролінгу в роботах вітчизняних і зарубіжних авторів, зокрема О.О. Кузакової [1], О.О. Терещенко [2] , А. Дайле [3] та інш., дозволив визначити поняття фінансового контролінгу, його мету, завдання та основні функції.

Фінансовий контролінг – це саморегулююча система методів і інструментів, спрямована на функціональну підтримку фінансового менеджменту шляхом концентрації контролюючих дій за основними напрямками фінансової діяльності підприємства, своєчасне виявлення відхилень фактичних її результатів від нормативних (планових) і вжиття оперативних заходів для нормалізації процесу управління фінансами; це система, орієнтована на майбутній розвиток підприємства.

Провідною метою фінансового контролінгу є орієнтація управлінського процесу на максимізацію прибутку та вартості капіталу власників при мінімізації ризику, збереженні ліквідності та платоспроможності підприємства.

Фінансовий контролінг повинен вирішувати наступні завдання:

- забезпечення нормального рівня ліквідності та платоспроможності;
- формування системи показників фінансової інформації;
- формування прогнозних балансів і бюджетів;
- контроль найважливіших фінансових показників;
- контроль грошового потоку;
- формування системи управління на основі відхилень фінансових показників.

З метою досягнення мети та виконання основних завдань, основними функціями системи фінансового контролінгу на підприємстві можна вважати такі:

- нагляд за ходом реалізації фінансових завдань, встановлених системою планових фінансових показників і нормативів;
- вимірювання ступеня відхилення фактичних результатів фінансової діяльності від прогнозованих;
- діагностика за розмірами відхилень серйозних погіршень у фінансовому стані підприємства і істотного зниження темпів його фінансового розвитку;
- розроблення оперативних управлінських рішень з нормалізації фінансової діяльності підприємства відповідно до передбачених цілей і показників;
- коректування за необхідності окремих цілей і показників фінансового розвитку у зв'язку із зміною зовнішнього фінансового середовища, кон'юнктури фінансового ринку і внутрішніх умов здійснення господарської діяльності підприємства.

Таким чином, фінансовий контролінг не обмежується здійсненням лише внутрішнього контролю фінансової діяльності й фінансових операцій, але є ефективною координуючою системою забезпечення взаємозв'язку між формуванням інформаційної бази, фінансовим аналізом, фінансовим плануванням і внутрішнім фінансовим контролем на підприємстві.

У наш час не існує загальноприйнятих стандартів і положень щодо впровадження контролінгу на законодавчому рівні. Це зумовлено унікальністю кожного підприємства. Дану проблему доводиться вирішувати самим управлінцям шляхом детального вивчення всіх наявних інструментів, методів, коефіцієнтів, особливостей галузі та регіону, часом навіть шляхом проб та помилок.

Формування системи фінансового контролінгу на підприємстві є складним і послідовним процесом, який полягає в розробці блоків системи та у визначенні послідовності етапів її побудови.

На основі аналізу підходів щодо формування фінансових механізмів пропонується структура системи фінансового контролінгу, який включає в себе:

- 1) визначення цілей і завдань фінансового контролінгу; об'єктів та суб'єктів фінансового контролінгу;
- 2) розробку методичне забезпечення, що включає в себе методики обліку витрат, оптимізації податкових виплат, моделі оцінки та росту вартості, розрахунку показників фінансового стану підприємства;
- 3) інформаційне забезпечення, що включає дані про фінансовий стан підрозділів, підприємства в цілому, результатах фінансового моніторингу, нових методах і інструментах управління фінансами та ін.;
- 4) розробку управлінського регламенту, що визначає методи, а також правила прийняття рішень по основних питаннях фінансового контролінгу.

В загальному плані об'єктом фінансового контролінгу, на нашу думку, слід вважати робочий капітал, який представляє собою найбільш ліквідну частину активів - грошові кошти, дебіторську заборгованість і товарно-матеріальні запаси, оскільки від якості управління ними залежить безперервність процесу виробництва і реалізації продукції, ліквідність підприємства, його платоспроможність та рентабельність.

Суб'єктами же фінансового контролінгу є фінансові контролери, які можуть бути підконтрольні фінансовому директору або безпосередньо керівникові підприємства.

Фінансові контролери в процесі виконання своїх функцій використовують загальноекономічні та специфічні методи. До перших методів належать такі, як спостереження, порівняння, групування, аналіз, трендовий аналіз, синтез, систематизація, прогнозування. До основних специфічних методів контролінгу належать: аналіз точки беззбитковості, бенчмаркінг, вартісний аналіз, портфельний

аналіз, SWOT-аналіз (аналіз сильних і слабких місць), ABC-аналіз, методи фінансового прогнозування, нуль-базис-бюджетування тощо.

Управлінський регламент фінансового контролінгу передбачає розробку певних планових показників, моніторингу й контролю їх виконання, що в свою чергу дозволить своєчасно виявляти, виправляти відхилення та запобігати негативні явища.

Послідовність розробки та застосування управлінського регламенту в системі фінансового контролінгу, орієнтованої на моніторинг і контроль результатів діяльності підприємства, можна розподілити на наступні етапи:

1. Визначення виду та сфери фінансового контролінгу.
2. Впровадження системи бюджетування та планування.
3. Розробка системи збалансованих показників (Balanced Scorecard, BSC) для визначення ефективності діяльності. Така система показників, оцінюючи минуле, теперішнє й майбутнє, поєднує стратегічні цілі і фінансову перспективу компанії та погоджує їх з ринковою ситуацією.
4. Побудова системи моніторингу показників, тобто механізму постійного спостереження за найважливішими показниками фінансової діяльності.
5. Формування алгоритму дій з усунення відхилень та нормалізації фінансової діяльності.

Узагальнення теоретичного матеріалу і досвіду закордонних компаній дозволяє затверджувати, що впровадження системи фінансового контролінгу дозволить вирішити наступні проблеми управління:

- низька платіжна дисципліна структурних підрозділів;
- неконтрольована дебіторська заборгованість;
- нестача оборотних коштів;
- відсутність або слабе управління витратами;
- низька оперативність отримання фактичної інформації про поточну діяльність підрозділів і компанії в цілому;
- недосконалість системи внутрішньої фінансової звітності.

Висновок

На сучасному етапі розвитку економіки будь-яке підприємство функціонує в жорстких умовах конкурентного середовища. Ефективність роботи підприємства в таких умовах особливо в довгостроковій перспективі, яке припускає не просто виживання на ринку, а забезпечення високих темпів розвитку і підвищення конкурентоспроможності, визначається рівнем фінансового потенціалу і якістю управління фінансами на підприємстві, що забезпечується певною мірою ефективною організацією та впровадженням системи фінансового контролінгу.

Запровадження на підприємстві системи фінансового контролінгу допоможе запобігти виникненню кризових економічних ситуацій, ідентифікувати причини фінансових проблем та ефективно їх усунути.

Список літератури: 1. *Терещенко О.О.* Контролінг у системі антикризового управління підприємством // *Фінанси України*. – 2001. – № 12. – С. 56 2. *Кузакова О. А.* Финансовый контроллинг: точка зрения // *Современный менеджмент: проблемы и перспективы: Труды науч.-практ. конф.* 15 марта 2008 г. – СПб.: СПбГИЭУ. – 2008. 3. *Дайле А.* Практика контроллинга / Пер. с нем. под ред. и с предисл. М.Л. Лукашевича, Е.Н. Тихоненковой. – М.: Финансы и статистика, 2003. – С. 11. 4. *Сухарева Л.А., Петренко С.Н.* Контроллинг – основа управления бизнесом. – К. : Ника-Центр, Эльга, 2003.

Подано до редакції 31.03.2009

УДК 331.104

С.Н. ПОГОРЕЛОВ, к.э.н., доц., НТУ «ХПИ»;
Н.И. ПОГОРЕЛОВ, к.э.н., проф., НТУ «ХПИ»

ДОГОВОРНОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ЗАРАБОТНОЙ ПЛАТЫ

Рассматриваются теоретические и практические аспекты положения о оплате труда; особенности оплаты труда на предприятиях различных организационно-правовых форм и разных категорий работников

They Are Considered theoretical and practical aspects of the position about payment of the labour; particularities of the payment of the labour on enterprise different organizing-legal forms and miscellaneous category workman

Введение

Определяющим элементом организации заработной платы в условиях рыночной экономики является её договорное регулирование. Последнее, в свою очередь, рассматривают как ведущую составляющую социального партнерства.

Мировой и наш собственный опыт убедительно свидетельствует, что многочисленные проблемы экономики и общественной жизни, в том числе и эффективного регулирования заработной платы, можно решать более быстрее и лучше, если ведущие силы общества будут ориентироваться не на конфронтацию, а на объединение усилий, на творческое сотрудничество. Стрежнем функционирования и катализатором развития системы социального партнерства является творческое применение принципов трехстороннего сотрудничества работодателей, наемных работников и органов государственной власти. Взаимодействие этих сторон и органов, которые репрезентуют свои интересы, создает своего рода «треугольник» — институт социального партнерства, который может регулировать разнообразные аспекты общественной жизни.